OBSAH

1. ZÁKLADNÍ POZNATKY Z TEORIE INFORMACE 7

1.1. INFORMACE, ZPRÁVA A ZDROJ INFORMACE 7
1.1.1. Základní pojmy a definice 7
1.1.2. Statické vlastnosti zdroje informace (zdroje zpráv) 7
1.1.3. Dynamické vlastnosti zdroje informace 8

1.2. SYSTÉMY PRO PŘENOS INFORMACE 8
1.2.1. Zdroj informace přizpůsobený na kanál 9
1.2.2. Kanál 10
1.2.3. Spotřebič informace - příjemce 12

2. KÓDOVÁNÍ V SYSTÉMECH PRO PŘENOS INFORMACE ... 13

2.1. ZÁKLADNÍ TŘÍDĚNÍ KÓDŮ A OBLASTI VYUŽÍVÁNÍ 13

2.2. KÓDOVÁNÍ SNIŽUJÍCÍ NADBYTEČNOST 14
2.2.1. Prefixové kódy 14
2.2.2. Huffmanovy kódy 15

2.3. KÓDOVÁNÍ PRO ZABEZPEČENÍ PŘENOSU INFORMACE PŘED CHYBAMI 15
2.3.1. Princip modelování rušivých vlivů 15
2.3.2. Příklad řešení problému příjemce 17
2.3.3. Princip zabezpečení zpráv proti chybám pomocí kódů 18
2.3.4. Zabezpečovací schopnosti kódů 19
2.3.5. Základní třídění zabezpečovacích kódů 19

3. LINEÁRNÍ BLOKOVÉ KÓDY 20

3.1. ZÁKLADNÍ VLASTNOSTI LINEÁRNÍCH KÓDŮ 20

3.2. SESTAVOVÁNÍ VYTVÁŘECÍCH MATIC [G] LINEÁRNÍCH BLOKOVÝCH KÓDŮ 21
3.2.1. Matice [G] v obecném tvaru 21
3.2.2. Matice [G] v kanonickém tvaru 23

3.3. REALIZACE ZAPOJENÍ KODÉRU A DEKODÉRU LINEÁRNÍCH BLOKOVÝCH KÓDŮ 23

3.4. CYKLICKÉ KÓDY 25
3.4.1. Vytvářecí matice [G] a vytvářecí mnohočlen G(x) u cyklických kódů 25
3.4.2. Princip zabezpečení cyklickým kódem 26
3.4.3. Realizace kodérů a dekodérů cyklických kódů 26

4. PŘÍKLADY LINEÁRNÍCH BLOKOVÝCH KÓDŮ 29

4.1. PARITNÍ KÓD 29

4.2. CYKLICKÝ DETEKČNÍ KÓD PODLE DOPORUČENÍ V.41 30

4.3. HAMMINGŮV KÓD 30

4.4. FIREŮV KÓD 31

4. 5. BOSE-CHAUDHURI-HOCQUENGHEMŮV KÓD 33
4.5.1. Nezbytné prostředky lineární algebry 33
4.5.2. Sestavení vytvářecího mnohočlenu G(x) pro BCH kódy 35
4.5.3. Kodéry a dekodéry BCH kódů 35

5. STROMOVÉ ZABEZPEČOVACÍ KÓDY 37

5.1. OBECNÝ POPIS STROMOVÉHO KÓDU 37

5.2. KONVOLUČNÍ KÓDY 38
5.2.1. Princip činnosti konvolučního kódování 38
5.2.2. Zadávání konvolučních kódů vytvářecími mnohočleny 39
5.2.3. Zadávání konvolučních kódů vytvářecí maticí 40
5.2.4. Dekódování konvolučních kódů 43
5.2.5. Viterbiho dekódovací algoritmus konvolučních kódů 44

5.3. HAGELBARGERŮV KÓD – ZÁKLADNÍ VLASTNOSTI 46

6. PŘENOS DAT A DATOVÝ SIGNÁL 49

6.1. PŘENOS DAT 49

6.2. SYSTÉM PŘENOSU DAT 49
6.2.1. Základní pojmy 49
6.2.2. Struktura SPD a její vysvětlení 50

6.3. SYSTÉMY NADŘAZENÉ SYSTÉMŮM PĚNOSU DAT 50
6.3.1. Systémy spřažené a nespřažené 51
6.3.2. Systémy s prací v reálném čase 51
6.3.3. Systémy se sdílením času 51
6.3.4. Systémy tříděné podle směru přenosu dat 51
6.3.5. Systémy tříděné podle způsobu využívání přenosových kapacit sdělovací sítě ... 52
6.3.6. Systémy přenosu po dávkách nebo v konverzačním režimu 53

6.4. DATOVÝ SIGNÁL 53
6.4.1. Vznik datového signálu 53
6.4.2. Struktura datového signálu 53
6.4.3. Kódy a abecedy 54
6.4.4. Rychlost a výkon zařízení pro přenos dat 55

7. DATOVÝ KANÁL 56

7.1. DATOVÝ KANÁL JAKO SYSTÉM 56
7.1.1. Struktura datového kanálu 56
7.1.2. Chování datového kanálu 56
7.1.3. Kapacita datového kanálu 59

7.2. RUŠIVÉ VLIVY PŮSOBÍCÍ NA DATOVÝ KANÁL 60
7.2.1. Rušivé signály a základní druhy chyb 60
7.2.2. Útlumové zkreslení signálu datovým kanálem 61
7.2.3. Fázové zkreslení signálu datovým kanálem 62
7.2.4. Významné rušivé jevy 63

8. DATOVÝ SPOJ 64

8.1. DATOVÝ SPOJ JAKO SYSTÉM 64
8.1.1. Základní pojmy 64
8.1.2. Informační řetěz v systémech přenosu dat 64

8.2. PROVOZNÍ CHARAKTERISTIKY DATOVÝCH SPOJŮ 64
8.2.1. Přenosová rychlost 64
8.2.2. Stálost přidělení spoje 65
8.2.3. Směr přenosu dat 65
8.2.4. Způsob přenosu značky 65
8.2.5. Časový režim přenosu 65

8.3. ROZHRANÍ V DATOVÉM SPOJI 66
8.3.1. Přehled základních poznatků 66
8.3.2. Charakteristiky rozhraní S_1 67
8.3.3. Charakteristiky rozhraní S_2 68

9. SPOLEHLIVOST DATOVÉ KOMUNIKACE 72

9.1. ZÁKLADNÍ STATISTICKÁ HODNOCENÍ SPOLEHLIVOSTI 72

9.2. MĚŘENÍ VLASTNOSTÍ KANÁLŮ PRO SYSTÉMY PŘENOSU DAT ... 73

9.3. METODY CELKOVÉHO HODNOCENÍ DATOVÉHO SPOJE 74
9.3.1. Metoda oka (Eye pattern) 74
9.3.2. Metoda PAR (Peak Average Ratio) 75

9.4. KÓDOVÉ ZABEZPEČOVACÍ SYSTÉMY V SYSTÉMECH PRO PŘENOS DAT 75
9.4.1. Kódové zabezpečovací systémy 75
9.4.2. Základní třídění kódových zabezpečovacích systémů 76

10. OCHRANA PŘENOSU DAT PROTI ZCIZENÍ 77

10.1. PRINCIP OCHRANY DAT ŠIFROVÁNÍM 77
10.1.1. Kryptografický systém 77
10.1.2. Pravidla kryptologie 79

10.2. ŠIFROVACÍ STANDARD DES 80

10.3. ŠIFROVÁNÍ POMOCÍ VEŘEJNÉHO KLÍČE 82
10.3.1. Metoda RSA 82
10.3.2. Metoda založená na tzv. zavazadlovém problému 83

11. MODEMY V SYSTÉMECH DATOVÉ KOMUNIKACE 85

11.1. ZÁKLADNÍ VLASTNOSTI MĚNIČE DATOVÉHO SIGNÁLU 85
11. 1.1. Struktura měniče datového signálu 85
11.1.2. Třídění měničů datových signálů 87
11.2. ZÁKLADNÍ STRUKTURA MODEMŮ 87
11.2.1. Struktura modemu 87
11.2.2. Synchronizační zařízení 88
11.2.3. Skramblery a deskramblery 89
11.2.4. Korekce přenosových charakteristik 90
11.2.5. Zařízení pro realizaci duplexního přenosu 91

11.3. MODEMY PRO PŘENOS DAT VEŘEJNOU TELEFONNÍ SÍTÍ 92
11.3.1. Modemy pro přenos dat nízkými rychlostmi 92
11.3.2. Modemy pro přenos dat středními rychlostmi 92

12. DATOVÁ SÍŤ JAKO PROSTŘEDEK REALIZACE DATOVÉ KOMUNIKACE 95

12.1. ZÁKLADNÍ TYPY SPOJŮ V DATOVÉ SÍTI 95
12.1.1. Dvoubodový spoj 95
12.1.2. Mnohabodový spoj 95
12.1.3. Kruhový spoj 95

12.2. ZÁKLADNÍ TYPY KOMUTACÍ V DATOVÝCH SÍTÍCH 95
12.2.1. Komutace okruhů 96
12.2.2. Komutace zpráv 96
12.2.3. Komutace paketů 96

12.3. TYPY DATOVÝCH SÍTÍ 97
12.3.1. Třídění datových sítí podle existence podřízenosti 97
12.3.2. Třídění podle délky spojů 98

12.4. PRVKY SYSTÉMU DATOVÁ SÍŤ 98
12.4.1. Multiplexory a koncentrátory v datových sítích 98
12.4.2. Spojovací (komutační) systémy 100
12.4.3. Přenosové systémy 101

12.5. ŘÍZENÍ PŘENOSU DAT 101
12.5.1 Řídící postupy přenosu dat 101
12.5.2. Princip vrstvového řízení datové sítě 101

13. SYSTÉMY HROMADNÉ OBSLUHY 103
13.1. ZÁKLADNÍ VLASTNOSTI SHO 103
13.2. CHARAKTERISTIKY SHO 105
13.2.1. Kendallova klasifikace SHO 105
13.2.2. Další charakteristiky SHO 105
13.3. MODELOVÁNI TELEKOMUNIKAČNÍCH SYSTÉMU PROSTŘEDKY SHO 106
13.3.1. Obecný postup 107
13.3.2. Příklad řešení zadání určitého SHO 110